

En gravsten tegnet af Thorvald Bindesbøll

En historie om en gravsten på Jernved Kirkegård og personerne bag set i lokalhistorisk sammenhæng

Af Magne Juhl

I min barndom, hvor min farmor og farfar ejede jorden på nord-, vest- og det meste af sydsiden af kirkegården, og hvor min farmor, Mette Kristine Juhl født Pedersen, med stor omhu passede en lang række gravsteder med bl.a. vinterpyntning med mos og grene fra Jernved Plantage, gjorde et enkelt gravsted et særligt indtryk. Det var nok mest på grund af størrelsen af stenen og hegnet med kæder og sten, at stedet afveg fra resten. Det var tydeligt, at her lå en familie begravet, der var noget ud over det sædvanlige. Stedet har også altid virket dystert, og dystert er nævnte families skæbne virkelig også.

Under læsning af bogen Plovstrup af Hans Jessen Hansen¹ blev interessen for gravstedet yderligere vakt, idet han fortæller historien om familien og side 54 lidt om gravstenen: »Med sin lille rest af formue stiftede sønnen Hans (Hagen), der var ene tilbage, det legat, der bærer hans navn, og sørgede for, at det monument over familien blev rejst, som nu står på kirkegården, og som er tegnet af ingen ringere end Thorvald Bindesbøll«. Samme udsagn kan læses i uddraget af Plougstrupbogen¹ i Fra Ribe Amt 1940 side 46.

Det skal hermed sandsynliggøres, at udsagnet er rigtigt. Samtidig beskrives historien bag de enkelte personer, der var involveret, så det bl.a. søges forklaret, hvorledes det gik til, at Bindesbøll efterlod sig spor i Jernved Sogn. Det skal straks understreges, at det ikke er formålet

specielt at fokusere på Bindesbølls historie. Endeligt bevis for, at han har været i sognet, er ikke fundet.

Plougstrupbogens forfatter

Bogens forfatter omtales her, da det første spørgsmål naturligt må være: Hvorledes kunne Hans Jessen Hansen vide, at Bindesbøll tegnede gravmonumentet? Han omtales også, da der ved undersøgelserne er fremkommet nye oplysninger om ham.

Dette afsnit kunne også have overskriften »to fætre fra Plougstrup, der blev akademikere og forfattere til (lokal)historiske arbejder«. De nævnes begge i skiftet, der skal omtales nedenfor.

Hans Jessen Hansens fætter var Mads Henrik Nielsen. Deres mødre var søstre og født på Søndergård i Plougstrup som døtre af Peder Jensen og Johanne Kirstine Madsdatter. De to søstre synes også at være kusiner til Hans Hagens far. Om Søndergård og personerne der kan læses i Plougstrupbogen m.m.^{1,2,3,4,5}, og mere skematisk oversigt over relationerne mellem dem og personerne på Møllegården samt Hans Jessen Hansens familie kan rekvireres hos denne artikels forfatter.

Mads Henrik Nielsen fødtes på Søndergård i 1867 og døde i 1948. Han var søn af Niels Nielsen og Johanne Kirstine Madsdatter, der tidligere havde været gift med Anders Clausen. Mads Henrik læste til præst og endte som præst i Skrydstrup. Han skrev en række artikler med

lokalhistoriske emner samt en bog om fattigvæsenets historie i Sønderjylland, og han fandtes værdig til omtale i bogen om sønderjyske historikere⁶ og til mindeord i Fra Ribe Amt⁷.

Hans Jessen Hansen har selv skrevet sin biografi i Plougstrupbogen, og her skal kun kort refereres, at han fødtes i Plougstrup 20. september 1860 som søn af gårdmand Hans Hendrik Hansen og hustru Jensine Hjort. Efter ansættelse som skriver på herredskontoret i Ribe og job som vinterlærer og huslærer, ophold på højskole m.m. kom han til København, hvor han tog eksamen fra Polyteknisk Lærestanstalt i januar 1891. Han løste sammen med sin kammerat fra Askov, Jakob Appel, den senere forstander for Askov og minister, Københavns Universitets prisopgave i fysik om undersøgelse af de hvide pulveres optiske egenskaber. Det førte til ansættelse på Steins Laboratorium og siden som assistent på Carlsberg Laboratoriets kemiske afdeling, hvor han var til sin afgang i 1930. Han blev da af Carlsberg indstillet til ridderkorset.

Ved kontakt til Carlsbergs Museum i et forsøg på at finde en eventuel forbindelse mellem Hans Jessen Hansen og Thorvald Bindesbøll, der som det fremgår af det følgende, tegnede etiketter for Carlsberg, er fremkommet yderligere oplysninger om Hans Jessen Hansen. Bl.a. er modtaget et par flotte billeder fra hans arbejdsplads samt kopi af to takkebreve fra ham til Carlsbergs bestyrelse i 1930 i forbindelse med hans afsked og hans 70-års fødselsdag, hvor han blev indstillet til ridderkorset.

Der er også modtaget kopi af hans videnskabelige arbejder (dog ikke prisopgaven fra universitetet), hvoraf bl.a. fremgår, at han har været medforfatter til en tysk håndbog om biokemiske arbejdsmetoder⁸ og forfatter til andre artikler⁹⁻¹⁴. Det bemærkes, at han da skriver efternavnet Jessen-Hansen. Bibliografien er også

nævnt af G. Haugaard i mindeord over Hans Jessen Hansen skrevet i december 1934¹⁵, hvorfra skal citeres: »Siden sin ansættelse på Carlsberg Laboratoriet har Jessen-Hansen virket som assistent for laboratoriets forstander, først Johan Kjeldahl og senere S. P. L. Sørensen. I de sidste år, han var knyttet til laboratoriet som assistent, og til sin død var han tillige laboratoriets bibliotekar og udførte desuden en redaktørvirksomhed ved udgivelsen af laboratoriets arbejder. Jessen-Hansen var et ualmindeligt fint og klogt menneske med vel gennemtænkte og ofte særprægede standpunkter overfor mange af livets problemer. Hans dybe religiøsitet havde givet hans liv og færd et sjældent harmonisk præg. Han døde 20. marts 1934«.

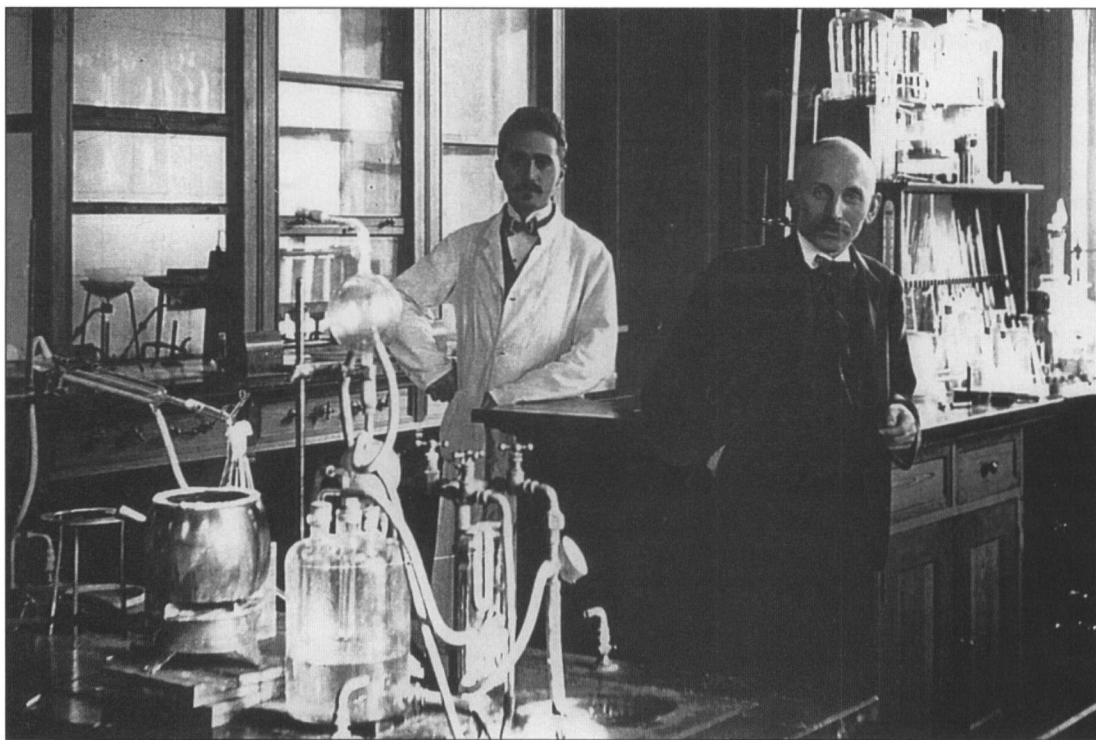
I bibliografien fra 1934 er Plougstrupbogen af gode grunde ikke nævnt, da den med støtte fra Carlsbergfondet først blev trykt og udgivet på initiativ af nevøen Ivar Aalling i 1974.

Familien Hagen i Plougstrup

Hermed menes personerne nævnt på gravmonumentet. De boede på Plougstrup Møllegård, matrikel 2a m.fl. af Plougstrup, og gårdens historie er omtalt af la Cour²⁰, hvoraf fremgår, at den i sin tid var fæste under krongodset i Ribberhus Amt og solgtes til fri ejendom 1741-42.

Ejerrækken, som jeg efter en vurdering af flere kilder, finder mest korrekt, er vist i tabel 1. I Jernved Sogns historie²¹ nævnes en Kristen Hollænder som ejer af gården fra 1780 til 1799, men det må være en fejl, da en sådan person ikke optræder i folketællingen 1787, hvor Jens Hansen nævnes som selvejer og gårdmand.

At Peder Johansen Clausen fra Søndergård var medlem af konsortiet, der ejede Møllegården i 1901, fremgår af et notat i en skudsmål-bog tilhørende min fars farbror, der tjente på gården fra 1900 til 1901. Hans Jessen Hansen beskriver udføreligt Møllegården og dens perso-

Carlsbergs Laboratorium. Hans Jessen Hansen ses forrest til højre på billedet. U.å. (Foto: Carlsberg Museum).

ner i sin bog side 49-54¹ og kalder den for den første selvejergård og den anseeligste på den tid, han fortæller om: »Den ejedes da af Laust Hagen Jensen, hvis fader, Jens Sørensen havde giftet sig den til med Mette Lene og i 1854 og følgende år flyttet den fra sin gamle plads østen for det nuværende bomhus, op hvor den nu ligger med i det væsentlige de bygninger, som Jens Sørensen rejste«.

Sønnen, Laust Hagen Jensen, købte jord til gården og drev ikke så lidt kreaturhandel. Han byggede møllen sidst i 1860'erne og samtidig på egen bekostning broen over Kongeåen med tilhørende vej på begge sider, vel nok for at skaffe mere søgning til møllen.

Om forholdene på gården skriver Hans Jessen Hansen bl.a.: »Her var det altid fornøjeligt at komme. Enten man faldt ind, når alle gårdens folk var samlede ved middags- eller aftenmaden med Laust for bordenden og den mandlige besætning efter rang bag ved bordet under vinduerne, den kvindelige og drengene på skammelen foran. Eller man kom der en vinteraften eller en helligdags eftermiddag, hvor den fornemste, for ikke at sige eneste tidsfordriv, var kort- eller skakspil, men hvor der ikke var den mindste standsforskel at mærke. Man kunne godt træffe Laust selv fjerde med røgterdrengen ved en trekort«. Med Laust Hagen Jensens pludselige død en forårsnat i 1879

var idyllen og fremgangen slut. Om morgenen den 22. marts 1879 blev der opstandelse på Møllegården. Laust Hagen Jensen havde den foregående dag været med toget vest på fra stationen i Gørding, hvor han havde sine heste og sin vogn. På vejen hjem fra Gørding havde han smeden Peder Bruhn fra Plougstrup med, og Laust Hagen Jensen blev sidst set i live, da han satte Peder Bruhn af ved dennes hjem. Laust Hagen Jensen fandtes død ved »e Foerbrow«, hvor hestene stod foran den væltede vogn. Vognen havde været oppe i snedriverne. Hvad dødsårsagen var, fik man vistnok ingen klarhed over, og nogen ligsynsattest eller andre papirer fra hændelsen har ikke kunnet findes. I kirkebogen står kort: »Omkom ved om natten at vælte med en vogn, fandtes død om morgenen«. Det skal tilføjes, at »e Foerbrow« var en bro over Plougstrup Bæk, hvor den gamle vej fra Plougstrup til Jernved Kirke krydsede den.

Allerede en måned senere findes i samme kirkebog indførsel om hustruens dødsfald den 27. april 1879, og her står der: »Tog sig selv af dage ved at skære halsen over«.

Ifølge Plougstrupbogen havde det vist sig, at formueomstændighederne ikke var så gode, og at det bidrog til hustruens reaktion. En uventet præsentation af en veksler fik, efter hvad der fortaltes, bægeret til at flyde over for Stinne. Nævnte veksler mentes i øvrigt senere at være falsk, men det får man næppe opklaret.

Efter forældrenes død overtog de to sønner, Jens og Hans, gården, men Jens, der var lille af vækst samt tunghør og altid gik med bomuld i ørerne ligesom sin far, døde allerede året efter forældrene af tyfus. Hans, der nu var alene tilbage, solgte ret snart gården, gav sig til at læse og blev dansk jurist, men levede kun til 1890, da han døde af tuberkulose.

Om Hans Hagens korte juridiske karriere kan læses i bogen Candidati og examinati juris

Gravmonumentet over familien Hagen på Jernved Kirkegård. (Foto: Privateje).

1736-1936²², at han efter at have været ved landvæsenet var på Gjorslev Godskontor et par år og et år på sagførerkontor i København. 13. februar 1889 fik han eksamen som exam. juris med karakteren »ej ubekvem«.

Om hans sidste tid får vi oplysninger i Jernved Sogns historie²³, hvor det fortælles, hvorledes Jernved Kirke fik sit orgel. Efter omtale af dødsfaldene i Hagenfamilien fortælles om Hans Hagen, at han var et meget lovende ungt menneske, der var begyndt at studere i København, men måtte opgive på grund af sygdom (som nævnt fik han sin eksamen). »Til sidst tog

daværende sognefoged i Jernved, Peder Mortensen og hustru Anne Margrethe ham i huset og plejede ham kærligt til hans tidlige død. På det sidste bad han meget indtrængende sin plejemor om at modtage den sum penge, han endnu havde tilovers som rest af familiens eje. Hun indvilgede kun deri på den betingelse, at hun ville have lov at bruge dem til et eller andet velgørende, når passende lejlighed tilbød sig. En del år efter hans død kom det på tale at skaffe kirken et orgel. Det ville overstige den skænkede sum, men så tilføjede hun det fornødne af egne midler (ægteparret var barnløst) og gjorde det altsammen så stille, at ingen vidste, fra hvem gaven kom. Hun døde, lige før det var færdigt til brug. Men nu toner hver helligdag Anne Margretes nye orgel i St. Nicolajs gamle kirke«.

Skiftet og testamentet efter Hans Hagen

Skifter og testamente er set på landsarkivet i Viborg^{24, 25, 26}. Især testamentet er svært læseligt, men min afskrift kan nu ses i kopi på Jernved Lokalarkiv.

I skiftet efter Hans Hagens forældre²⁴ bemærkede sognefoged P. Mortensen, at boets udestående fordringer kun bestod i nogle få ubetydelige fordringer foruden en værdiløs fordring i et konkursbo i Esbjerg. Formuen blev sat til kr. 95.159 og gælden til kr. 84.000. Gården var her vurderet til kr. 90.000.

I skiftet efter Hans Hagen selv²⁵, hvor skifteforretningerne begyndte den 27. august 1890 om eftermiddagen kl. 5 på sognefoged P. Mortensens bopæl i Jernvedlund og først sluttedes den 13. oktober 1894, nævnes, at Hans Hagen havde skrevet testamente, og i både testamentet og skiftet findes nogle af de savnede oplysninger om gravmonumentet.

Her skal det indviklede regnskab ikke gennemgås i detaljer, men teksten vedrørende

Hans Hagens efterladte ejendele er vist i tabel 2 og en oversigt over legater udbetalt i henhold til testamentet i tabel 3.

Formuleringen af testamentet er nok præget af Hans Hagens juridiske uddannelse.

Når udgifterne til legaterne og omkostningerne ved begravelsen, som Peder Mortensen havde lovet at foranstalte, var dækket skulle resten tilfalde De Fattiges Kasse for Jernved Sogn mod at bestyrelsen for samme kasse ved behørig tinglyst skøde fra kirkeværgerne for Jernved Kirke for bestandig erhvervede »mine bedsteforældre Jens Sørensens og hustru Mette Lene Gydesens gravsteder, mine forældre Laurits Hagen Jensen og hustru Birthe Chrestine Højers gravsteder, min broder Jens Sørensen Hagens gravsted og mit gravsted, så at sidste gravsteder stedse kunne levnes, mod at bestyrelsen endvidere betaler anlagt et sted med gitter omkring og sådanne monumenter på nævnte gravsteder, som gårdejer Peder Mortensen og stud. polyt. Hans Jessen Hansen efter (aftale?) med hinanden måtte bestemme. Efter at betalingen af gravstederne, gitteret og monumenterne er udredt bliver der af resten af det beløb, som tilfalder De Fattiges Kasse for Jernved Sogn at opsætte et legat, der skal have navnet Laurits Hagen og hustru Birthe Christine Højers legat til De Fattiges Kasse for Jernved Sogn«.

Heraf fremgår, at Hans Jessen Hansen skulle være med til at få gravmonumentet indrettet, så hans oplysninger om Thorvald Bindsbøll må være reelle.

Fundatsen for Laurits Hagen og Birthe Christine Højers legat findes på arkivet i Jernved. Midlerne bestod af en kapital på kr. 2.725,66, hvorfra dog ville gå kr. 50 til erhvervelse af gravstedet, idet det ved Ribe Stiftsøvrigheds resolution af 16. marts 1896 var tilfaldt værgerne for Jernved Kirke at udstede skø-

de på gravstedet for et tidsrum af 100 år mod en betaling af de 50 kr. en gang for alle.

Af fundatsens punkt 5 og 6 fremgår, at af legatets årlige renter betales først vedligeholdelse af det nævnte gravsted med monumenter og gitter. Vedligeholdelsen er underkastet tilsyn og påtale af det ordinære provstesyn.

Fundatsen er underskrevet i Jernved den 23. april 1896 af bestyrelsen for De Fattiges Kasse for Jernved Sogn, Hans Henrik Hansen, Søren Iversen og Hans J. Duborg. Samme bestyrelsesmedlemmer var allerede indkaldt til at møde ved skifteforretning efter Hans Hagen den 5. september 1890, så de måtte gennem seks års forhandlinger, før sagen var afsluttet.

Gravmonumentet

Om det fælles gravsted er en samling af flere tidligere er uvist, men gennem nu godt 100 år har det nuværende gravmonument sikkert stået ret uændret.

Der er tale om et monument med en ret enkel, stor sten med indskrift og gitter omkring. Gitteret består af flere mindre sten forbundet med jernkæder.

Thorvald Bindesbøll nævnes ikke i testamentet eller skiftets regnskaber. Til gengæld fortæller regnskaberne, hvem der har udfærdiget gravsten og gitter. Den 25. marts 1891 kvitterede Jes Pedersen fra Ribe for forskud på kr. 300 »for forfærdigelse af gravmonumentet over afdøde, hvilket monument er bestilt hos mig af sognefoged P. Mortensen i Jernved og cand. polyt H. J. Hansen i København«.

Den 10. juni 1891 modtog billedhugger Jes Pedersen nyt forskud, og den 23. juli 1891 fik han sidste del af betalingen for gravmonumentet, der i alt udgjorde kr. 1.050. Et ekstraarbejde ved gravmonumentet betaltes til ham den 9. oktober 1891, så vi må vel kunne gå ud fra, at monumentet da har stået færdigt. I det endeli-

ge skifte optræder et beløb på kr. 1.290-til billedhugger Pedersen m.v. for gravmonument til afdødes grav.

Om Jes Pedersen er kun fundet sparsomme oplysninger. Han er ikke nævnt i T. Tobiassen Kragelund artikel De nyttige sten²⁷, hvor stenhuggerne Kristian Hansen og Anton Nielsen Bruun nævnes. Sidstnævnte har bl.a. udført en del af kirkegårdsdiget i Jernved, og tilhugningen af de smukke sten med lænker imellem, der står omkring Anders Sørensen Vedels statue i Ribe, har han også udført. Nævnte gitter minder i øvrigt en del om gitteret på Hagen-graven. Dog er jernkæderne placeret på toppen af stenene i Jernved og på siderne af dem i Ribe.

Jes Pedersen er ifølge Vester Vedstedbogen født den 6. december²⁸ 1847 i Vester Vedsted som søn af husmand Peder Jørgensen og Maren Jesdatter Østergaard. Han blev gift med Bodil Marie Truelsen, der også var fra dette sogn. Ifølge oplysninger fra Ribe Lokalkiv har Jes Pedersen næppe fået nogen uddannelse som sten- og billedhugger. Billedhugger J. Gram overtog Jes Pedersens forretning i 1898, og Jes Pedersen synes at have opgivet sin billedhuggerbestilling for i stedet at blive gæstgiver i Sønderportsgade 264 (det nuværende Hotel Sønderjylland).

I en bog med spændende oplysninger om firmaer og forretninger fra 1934²⁹ nævnes under Jeppe Grams Sten- og Billedhuggeri i Ribe, at firmaet er grundlagt af billedhugger Jes Petersen i 1867. Ved Jes Petersens død overtoges hans forretning af hans mangeårige medhjælper, senere byrådsmedlem J. P. Gram, der i 1907 optog sin søn, den nuværende (i 1934) indehaver, som kompagnon. Det omtales også, at firmaets speciale var gravmonumenter og mindestene, og at firmaet var grundlagt i Dagmarsgade.

Plougstrup Møllegaard. Fra la Cours bog om danske gårde (20) fra omkring 1910.

Firmaet Gram leverede i øvrigt også gravstenen til sognefoged Peder Mortensens grav, da han blev begravet i 1915, og regningen, der er bevaret i skiftet, lød da på kr. 138,25 for gravsten med opsætning, hvilket var noget mindre end for Hagenfamiliens sten.

Thorvald Bindsbøll

Som nævnt i indledningen har det ikke kunnet bevises, at kunstneren Thorvald Bindsbøll har været i Jernved, men ved Historisk Samfunds udflugt til Vilslev i 1996 fortalte sognepræsten der, at Thorvald Bindsbøll havde været i Vilslev for at tegne og opmåle kirken i forbindelse med udarbejdelsen af Jakob Helms bog om danske tufstenskirker³⁰. Ifølge oplysninger modtaget fra Nationalmuseet deltog han i opmålingen af fire kirker på Ribe-egnen, nemlig foruden Vilslev også Vester Vedsted, Seem og Farup. Fra den tid foreligger en del korrespondance mellem professor H. Storck, der forestod opmålingerne, og Jakob Helms. Mellem kopierne af breve, jeg har modtaget fra Nationalmuseet, er også tre breve fra Thorvald Bin-

desbøll til professor Storck. Disse tre breve er dateret Ribe 1884, så opmålingen er sket noget før, gravmonumentet blev rejst i Jernved.

I Esbjerg har Bindsbøll været med til at udsmykke posthuset³¹, men det var så sent som i 1908, og det er også Bindsbølls senere arbejder, der omtales i Mark og Montre i 1996 af Mariann Ploug under diskussion af om skønvirke er jugend eller art nouveau³².

Kunstindustrimuseet har ikke tegninger eller papirer, der viser tilbage til Jernved, men museet har været udgiver af en bog af Karl Madsen om Bindsbøll³³, og heri findes den mest sandsynlige forklaring på, hvorfor Bindsbøll utvivlsomt har været i Jernved, nemlig på besøg hos præsten Sigurd Constantin-Hansen, der var søn af kunstmaleren Constantin Hansen, bl.a. kendt for maleriet på Frederiksborg Slot af Den Grundlovgivende Forsamling. Der var et meget nært forhold mellem familien Constantin Hansen og Bindsbøll i København, hvor familiernes døtre havde en forretning med salg af bl.a. puder tegnet af henholdsvis Constantin Hansen og Thorvald Bin-

desbøll (side 18 i³³). Sigurd Constantin-Hansen kom til Jernved som sognepræst i 1886 og var der til 1895³³, så mon ikke Thorvald Bindsbøll har været her i præstegården på besøg? Om han har mødt nogle af de tre unge Plougstrup-sønner Hans Hagen, Hans Jessen Hansen og Mads Henrik Nielsen, der alle studerede i København, er uvist.

I den gamle præstegård i Jernved var et minde efter kunstmaleren Konstantin-Hansen. Mindet nævnes i en tale af Halvdan Helwegs hustru ved hans 60-års fødselsdag under omtalen af deres ankomst til Jernved i 1915 som præstefolk³⁴: »Og så rejste vi til Jernved. Et dejligt sted. Jyderne ønskede os så hjerteligt velkommen. Den store stue i præstegården havde den dejligste røde farve, som Constantin Hansen havde malet, hans søn havde været præst der engang.«

At Thorvald Bindsbøll har tegnet gravmæler er der flere eksempler på fra København³⁵, hvor han allerede i 1883 tegnede sådanne til Martin Hammerichs og Constantin Hansens grave og i 1886 til Rudolf Puggaards. Sidstnævntes slægt stammer i øvrigt også fra Ribeegnen³.

Om Bindsbøll har mødt Hans Jessen Hansen er også uvist. Bindsbøll tegnede etiketter til Carlsberg i 1897 og 1904, men ifølge oplysninger fra Carlsbergs Museum var der allerede kontakt mellem Carlsberg og Bindsbøll fra 1888, hvor han udførte det første arbejde for bryggeriet, nemlig omslag og vignetter til Gl. Carlsberg-brochuren til Den Store Nordiske

Kunst-, Industri- og Landbrugsudstilling, da i samarbejde med August Jerndorff. Under alle omstændigheder blev Hans Jessen Hansen først ansat ved bryggeriet efter 1891.

Afslutning

Gravmonumentet over familien Hagen fra Plougstrup Møllegård står efter 108 år stadig på kirkegården i Jernved, og selv om stedet med sin indhegning virker noget klemt af de gamle sten, der nu samles omkring monumentet, er det egentlig meget naturligt, at det er samlingspunkt for de andre bevarede sten, som alle også gemmer på en historie. Således er der lige blevet sat en sten derhen efter restaurering. Denne sten blev ved flytning af det nordlige kirkegårdsdige for et par år siden fundet i selve diget. Foruden spørgsmålet, om Bindsbøll var i præstegården, kunne det være interessant at få opklaret flere aspekter ved ovenstående historie til belysning af sognets historie, bl.a. det økonomiske ved købet af kirkens orgel, hvor æren i flere indlæg i sognets kirkeblad tillægges Hans Hagen i større grad end familien Mortensen, og det må nok tages med forbehold, når skiftet efter Hans Hagen tages i betragtning. Overskudet efter anlæggelsen af gravstedet skulle jo gå til legatet opkaldt efter hans forældre.

Æren for kontakten til Bindsbøll må måske også tillægges sognefoged Peder Mortensen, som utvivlsomt er kommet i præstegården.

En vurdering af det arkitektoniske og kunstneriske i gravmonumentet overlades til fagfolk.

Tabel 1. Ejerne af Møllegården i Plougstrup, matr. 2a frem til 1919

Ejer	Fæster
til ca. 1742 krongods i 1752 Sønderskov i 1784 Hans Madsen i Tobøl	til 1752 Søren, svigersøn til fra 1752 Jens Hansen 1784 do.
1785 - 1799 Jens Hansen, den tidligere fæster	1882 - 1895 Knud Kristiansen (fra hans død juni 1886 var enkens bror, Morten Hansen, bestyrer)
1799 - 1820 Laurids Hagen/Haagensen Pedersen, svi- gersøn af forrige	1895 - Et konsortium med bl.a. Peder Johansen Clausen
1820 - 1854 Jens Sørensen, gift med brordatter til forri- ge	1904 - 1908 Karl Kristensen
1854 - 1879 Laust Hagen Jensen, s.a. forrige	1908 - 1914 Søren Sørensen
1879 - 1880 Jens og Hans Hagen, sønner af forrige	1914 - 1916 Hans Chr. Jørgensen
1880 - 1882 Hans Hagen	1916 - 1919 Kristian Nikolajsen
	1919 - Søren Sørensen

Tabel 2. Tekst vedrørende Hans Hagens efterladte ejendele nævnt ved skifteforretning den 27. august 1890

Tilstede var sognefoged P. Mortensen af Jernved, der påviste følgende i hans besiddelse beroende den afdøde tilhørende ejendele:

1, Panteobligation af 20. tingl. 29. november 1886 fra bagermester Christian Brandt Pedersen, Store Brøndstræde 61 i Kjøbenhavn stor	2.000 kr.
med renter fra 11. juni d.å.	
2, Udskrift af Ribe Herreds Skøde- og pantebog af panteobligation fra Knud Kristiansen i Plougstrup af 29. november 1882, tingl. 14.3.1883 stor 2.500 kr til rest.....	1.650 kr.
hvilket dog ikke ses af udskriften, med renter fra 11. juni d.å.	
3, Obligation af 10. juni tingl. 2. juli 1886 fra Føvling-Holsted Sogneråd stor	3.000 kr.
4, Gældsbevis af 4. december 1882 fra avlsbruger B. Jensen i Varde stor	1.000 kr.
5, Indlånsbevis i Varde Bank No 48	2.300 kr.
6, Kontrabog ved Ribe Diskontobank No 814, hvor på indestår	100 kr.
7, Aktie i Houborg Plantage af 11. juni 1867, stor kr. 50, der skjønnedes at være værdiløs, hvilket ligeledes skønnedes at være tilfældet med den under nr. 2 nævnte panteobligation. De øvrige effekter skønnedes at være deres pålydende værd.	
8, Stueur, der vurderedes til 50 kroner. Andet eller mere var der ikke at opgive til indtægt for boet, idet nemlig det indbo, der havde tilhørt den afdøde, var bortskjænket i levende live og udleveret de vedkommende. Det af den afdøde (udfærdigede) testamente fremlagdes.	

Tabel 3. Oversigt over legater udbetalt fra Hans Hagens bo i henhold til hans testamente (her noget forenklet, idet forskellige mellemregninger og omkostninger samt oplysninger om bortkommen panteobligation er udeladt). De 500 kr, som Hans Jessen Hansen var tildelt i legatet, nævnes heller ikke i regnskabet over udbetalte legater.

a, Søren Peder Høiers børn (til deling)

Laurine M. Høier

Mette K. Høier

Peder M. Høier kr. 1.289,40

b, Ledvogter Christensens hustru,

Johanne Dorthea f. Høier kr. 1.302,00

c, Frk. Anna Margrethe Ohlrich, København kr. 465,00

d, Stud.teol. Mads Henrik Nielsen kr. 69,75

e, Lærer Chr. Gjørding, Briksbøl kr. 70,92

f, Gårdejer Claus Gjørding, Allerup kr. 141,83

g, Sognefoged P. Mortensen, Jernved kr. 465,00

Litteratur

1. Hans Jessen Hansen. Plovstrup. Ribe, 1974 (kan stadig købes i sognarkivet i Jernved). Uddrag af bogen er trykt i Fra Ribe Amt 1940 side 30-54 og 1941 side 177 - 208.
2. Clausen-slægten fra Søndergaard i Plougstrup. Slægtsregister over Ane Henriette og Peder Johansen Clausens forældre og efterkommere.
3. Magne Juhl. Slægten Juhl fra Virkelyst i Jernved.
4. Magne Juhl: »Relationer mellem Plougstrup og Gørding«. Lokalårbogen. Lokalhistorisk Forening for Bramming Kommune. 1991 side 106-110.
5. Magne Juhl: »Et postkort fra 1917«. Fra Ribe Amt 1996 side 53-58.
6. Johan Hvidtfeldt, Peter Kr. Iversen og Dorrit Andersen. Sønderjyske historikere efter 1864. Side 114-115. Aabenraa 1976.
7. H. Grønbeck og H. K. Kristensen: »Sognepræst M. H. Nielsen«. Fra Ribe Amt 1948 side 137-145.
8. H. Jessen-Hansen: »Die Formolitturation«. Side 262-277 i Emil Aderhalden. Handbuch der Biochemischen Arbeitsmethoden. Berlin og Wien 1912.
9. Hans Jessen-Hansen: »Studier over de i Rug, Byg og Hvede paa forskjellige Udviklingsstrin forekommende Kulhydrater«. Medd. Carlsberg Lab. 1896, 4 side 145-192 (opindelig besvarelse af af en af Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskab for det Thottske Legat i 1894 udsat prisopgave).
10. H. Jessen-Hansen: »Om Bestemmelsen af Invert sukker ved Siden af Rørsukker«. Medd. Carlsberg Lab. 1899, 4 nr. 4 side 314-326.
11. S. P. L. Sørensen og H. Jessen-Hansen: »Om Formolitturerings udførelse i stærkt farvede Opløsninger«. Medd. Carlsberg Lab. 1907, 7, nr. 15 side 54-66.
12. H. Jessen-Hansen: »Nogle Bemærkninger om Bangs Metode til Bestemmelse af Glukose«. Medd. Carlsberg Lab. 1909, 7 nr. 4 side 199-206.
13. H. Jessen-Hansen: »Studier over Hvedemel«. Medd. Carlsberg Lab. 1911, 10 nr. 1 side 154-186.
14. Hans Jessen-Hansen: »Om den analytiske Bestemmelse af Blanding af Rørsukker og Invert sukker eller Mælkesukker«. Medd. Carlsberg Lab. 1923, bind 15 nr. 3 side 1-.
15. Hans Jessen-Hansen: »Om den analytiske Bestemmelse af Blanding af Rørsukker og Invert sukker eller Mælkepulver. II«. Medd. Carlsberg Lab. 1926, 16 nr. 4 side 1-8.
16. Hans Jessen-Hansen: »Om Ægalbuminopløsningers Vægtfylde og optiske Drejningsevne (holdt som foredrag ved det nordiske kemikermøde i Helsingfors i 1926)«, i Proteinstudier af S. P. L. Sørensen. Medd. Carlsberg Lab. 1927, 16 nr. 10 side 1-18.
17. Hans Jessen-Hansen: »Vægtfylden af Ammoniumkloridopløsninger«. Medd. Carlsberg Lab. 1927, 16 nr. 11 side 1-5.
18. Hans Jessen-Hansen: »Extraktionsanalyse mit zwei Unbekannten. Zeitschrift für Analytische Chemie 1932« side 422-425.
19. G. Haugaard: »Hans Jessen-Hansen, 1860-1934«. Lab. Carlsberg, Ser.physiol. Vol.24, side XV-XVII.
20. J. C. B. la Cour. Danske Gaarde, III. Samling, Dansk Landøkonomisk Forlag, København. Side 1129-30
21. Hans Duborg og P. Nygaard. Bidrag til Jernved Sogns Historie, 2. halvbind, 1930. Side 98.
22. A. Falk-Jensen og H. Hjort-Nielsen: Candidati og examinati juris 1736-1936. København 1955 bind II side 73.
23. P. Nygaard m.fl. Bidrag til Jernved Sogns Historie, første halvbind, 1921, side 32 og 102.
24. Landsarkivet i Viborg. Skifteprotokol B86A-5137 folio 277.
25. Landsarkivet i Viborg. Skifteprotokol B86A-5138 folio 247-.
26. Landsarkivet i Viborg. Notarialprotokollen B86A-5131 folio 143-.
27. T. Tobiassen Kragelund: »De nyttige sten«. Fra Ribe Amt 1949 side 183-203.
28. Svend B. Troelsen. Vester Vedsted sogns slægts- og ejendoms historie, bind I side 35 og bind II side 36.
29. Dansk Handel og Industri. Odense 1934, bind IV side B 8.
30. Jacob Helms. Danske Tufstenskirker, I-II. København 1894.
31. Mich.Ottosen: »Esbjerg Posthus 1908 og 1993 - om Bindebølls billeder i Plesners posthus«. Mark og Montre 1994 side 66-73.
32. Mariann Ploug: »Er Skønvirke jugend eller art nouveau?«. Mark og Montre 1996 side 9-15.
33. Karl Madsen. Thorvald Bindebøll. København 1943.
34. Jernved Sogns Kirkeblad nr. 3, 1973 side 5.

Magne Juhl, Rævehøj 2, 8800 Viborg, født 1947, overlæge, lic.med. Artikler i Fra Ribe Amt og Lokalårbogen for Bramming Kommune.